

Peter C. Meijer

INTERESSANT NIEUWS VAN HET EUROBIRNET IN NOVEMBER EN DECEMBER 2001. Nummer 31

het Vogeljaar 50 jaar

Mijn felicitaties aan het adres van al diegenen die het Vogeljaar tot het grootste vogelstudieblad van Nederland hebben gemaakt. Jammer dat Jaap Taapken dit niet meer meemaakt, maar één van de oprichters van destijds, Jan Albers, is er nog altijd bij. Die zal wel glimmen van trots.

Een compliment en een bedankje aan Wim Smeets die als redder in de nood de afgelopen jaargang verzorgde. Rob Kole wens ik alle succes toe als nieuwe eindredacteur. En u lezer hartelijk dank voor alle positieve en/of opbouwende opmerkingen. Ik blijf ze graag ontvangen.

Satellietvalken

Leon Willems wijst ons op het volgende: Amerikaanse biologen hebben negentien valken via een satellietverbinding aangesloten op internet. De onderzoekers willen op die manier de vliegroutes en de nestplaatsen in kaart brengen. De valken dragen hiervoor een klein zendertje op hun rug, dat wordt gevoed door zonnecellen. Het experiment duurt drie jaar. De trek van de vogels is te volgen op: www.dom.com/about/environment/falcon

Passagierende Sneeuwuilen in Harry Pottertijd

Begin november werden er van diverse plaatsen Sneeuwuilen gemeld. Bijvoorbeeld vanuit de Eemshaven in Groningen. Het blijkt dat drie Sneeuwuilen tijdens een zware storm hun heil zochten op een schip. Dit schip uit Litouwen voer ongeveer 250 mijl ten zuiden van Groenland, toen bemanningsleden de drie vogels zagen. Zij slaagden erin twee van de drie vogels te vangen. De derde werd door de storm weggeblazen. Zij stopten de twee uilen in een kooi en voerden ze met stukjes vlees. Sneeuw werd gebruikt om ze water te geven. De kapitein stond de vogels in de Eemshaven af en zo kwamen de vogels in het vogelopvangcentrum te Ureterp. Het

blijkt te gaan om een volwassen wijfje en een onvolwassen mannetje.

Vanuit Dover zou er, volgens de medewerkers van het vogelopvangstation, ook een Sneeuwuil gemeld zijn. Martijn de Jonge maakte een prachtige foto van de twee vogels en deze stond op 2 november in de Volkskrant.

Tommy Järås van het Birdcenter in Göteborg (Zweden) meldt dat op 19 oktober een Sneeuwuil aan land werd gebracht vanaf een schip. De bemanning wilde het dier de vrijheid geven. Het was echter zo uitgeput dat de vogel niet eens weg kon vliegen. Men bracht het toen naar het vogelasiel van Tommy. De vogel woog net 1 kg. Volgens de kapitein het schip, dat bananen vervoer, landde het dier op het schip op 13 oktober om zes uur 's morgens. Het schip bevond zich toen op 650 km ten zuidwesten van Newfoundland. Dit is zo ongeveer in de buurt van de plek waar de Titanic zonk. De vogel is weer aardig opgeknapt en zal binnenkort worden vrijgelaten.

Dominique Verbelen meldt dat er op 5 november een Sneeuwuil is gezien in Oost-Duinkerken in Vlaanderen. Vanaf 7 november wordt de vogel, een jong mannetje, gezien in Leffinge in Vlaanderen. Evenals de andere vogels was er geen sprake van olie op de veren.

Op 1 januari 2002 is de vogel nog steeds in België aanwezig. Vanaf 6 januari wordt er vanuit Zuid-Limburg een Sneeuwuil gemeld. Kennelijk zwerft er een exemplaar zeer gezond rond.

Voer voor Slechtvalken (*Falco peregrinus*)

Edward Keeble uit Groot-Brittannië vond een deel van een poot van een fuutachtige. Het dier was gepredeerd door een Slechtvalk. Van welke fuutachtige kan deze poot zijn? Chris Mead verwijst naar de vondsten gedaan door Graham Roberts bij nestkasten in het stedelijke gebied van Sussex. Meer dan 250 prooiëresten werden gedetermineerd. Die waren afkomstig van:

58 Stadsduiven (*Columba livia*); 36 Kieviten (*Vanellus vanellus*); 30 Kokmeeuwen (*Larus ridibundus*); 26 Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*); 23 Houtsnippen (*Scolopax*

rusticola); 14 Wintertalingen (*Anas crecca*); 13 Waterhoentjes (*Gallinula chloropus*); 9 Goudplevieren (*Pluvialis apricaria*); 5 Zilverplevieren (*Pluvialis squatarola*). En één van de volgende soorten: Geoorde fuut (*Podiceps nigricollis*), Kluit (*Recurvirostra avosetta*) en een Dwergmeeuw *Larus minutus*).

Eenzelfde onderzoek in 2000 in het centrum van Londen leverde opnieuw op dat Postduiven en Spreeuwen het hoofdmenu vormden, maar ook twee Koekoeken (*Cuculus canorus*), een volwassen en een jonge vogel en een Vidsief (*Sterna hirundo*). In Amsterdam kunnen ze de hulp van Slechtvalken dus goed gebruiken. De overlast van stadsduiven wordt dan op een natuurlijke manier gereguleerd.

Voer voor wintervoeders

Gruff Dodd las in de 'Western Mail' in het Verenigd Koninkrijk een opvallend bericht. Een 48-jarige lasser uit Huddersfield, die zich ook manifesteert als uitvinder, ontwierp een voedertafel die hij als hoed naar buiten kon dragen. Leuk om tijdens het wandelen de vogels het voedsel van jouw hoofdbord te laten pikken. Toen hij in een bosgebied liep, sprong er plotseling een Eekhoorn uit de top van een boom op zijn met-noten-belegde hoofdvoedertafel. Zo'n sprong geschiedt met een snelheid van zo'n 45 km per uur. De gevolgen bleven niet uit. De man viel op de grond en bezerde zijn nek. Een whiplash bleek een van de nare gevolgen voor deze dierenvriend. Hij hoorde dat Eekhoorns in de winter, bij gebrek aan voedsel, nogal agressief kunnen zijn. Hij vond Eekhoorns tot nu toe schattige beestjes. De hoofdvoedertafel heeft hij niet weer opnieuw gebruikt. Inlevende personen zullen wat moeite hebben met de titel die Gruff gebruikte: 'Grappig Verhaal'.

Grote mantelmeeuwgedrag

Lennaert Steen ging met een groepje vogelaars naar de Flevopolder. Vanuit een restaurant nabij Ketelhaven zagen zij een Grote Mantelmeeuw (*Larus marinus*) in gevecht raken met een Meerkoet (*Fulica atra*). 'De koet dook enkele malen onder water, maar de meeuw liet zijn slachtoffer niet meer gaan. De meeuw hakte met zijn grote snavel op de koet in. Dit spektakel duurde zo'n vijf minuten. De Meerkoet werd letterlijk afgeslacht. Na een tijdje werd de

mantelmeeuw nog even geholpen door een aantal Stormmeeuwen (*Larus canus*). De koet spartelde nog enkele malen, maar moest uiteindelijk het onderspit delven. De mantelmeeuw had daarna duidelijk moeite de Meerkoet op te eten. Langzaam dreef hij met z'n buit uit ons gezichtsveld. We hebben niet gezien hoe hij de meerkoet naar binnen werkte'. Zijn hier meer voorbeelden van, zo vraagt Lennaert zich af?

Ivan Steenkiste uit België heeft een soortgelijke ervaring. 'In september 2000 zagen we in Het Zwin nabij Knokke (België) eveneens zo'n agressief schouwspel. Een Grote Mantelmeeuw was continu rond een vrouwtje Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*) aan het zwemmen. Plots hapte hij toe in de stuit van de eend. Deze laatste was wellicht zo in paniek dat ze zich werkelijk meermalen liet aanvallen in plaats van weg te vliegen. De meeuw bleef maar verder happen, de eend begon ernstig te bloeden en meermaals trok de meeuw de eend onder water. Totaal verzwakt stierf de eend nog geen twintig minuten later. De Grote Mantelmeeuw trok zijn buit aan wal en begon de eend uit elkaar te rukken. Spoedig kwamen Zilvermeeuwen (*Larus argentatus*) de buit mee helpen opeten. Ik heb er enkele foto's van genomen, omdat dit me toen even onwaarschijnlijk leek'.

Ook Guus van Duin meldt dit gedrag. 'Grote Mantelmeeuwen wachten op Skokholm (Wales) op Noordse Pijlstormvogels (*Puffinus puffinus*) die moeizaam uit de nestholte kruipen. Een gemakkelijke prooi voor de meeuwen'.

Andere waarnemingen met hetzelfde gedrag betreffen het pakken van een Wintertaling (*Anas crecca*), een Zeekoet (*Uria aalge*), een Smient (*Mareca penelope*), een Pijlstaart (*Anas acuta*) en Papegaaiduikers (*Fratercula arctica*).

Sterrenschot

Voor mij lijkt dit woord uit het niets te komen. Ik meen het nooit gehoord te hebben, maar binnen korte tijd las ik het verscheidene keren. Alfons Willemsen meldt dat Blauwe Reigers (*Ardea cinerea*) amfibieën eten. Als zij een vrouwtje met eieren hebben ingeslikt dan is niet alles goed verteerbaar en ze braken de opgezwollen eierstokken van padden of kikkers uit. Dat levert een geleiachtige klomp dril op. Volgens 'De Slag', de nieuwsbrief over de duinen tussen

Monster en Katwijk (Duinwaterbedrijf Zuid-Holland aflevering 4, oktober 2001) is Sterrenschot de laatste jaren nogal eens in de duinen te vinden. De amfibieënstand is goed en er is zo voldoende aanbod van voedsel. Echter niet alleen reigerachtigen, maar ook de Bunzing is een liefhebber van kikkers en padden.

Goed bericht voor de Huismus

In Schotland blijkt de achteruitgang van de Huismus (*Passer domesticus*) gestopt te zijn. De opmars is weer begonnen. Zo meldt Paul Kelby in 'The Independent' van 10 november 2001. De journalist verwijst naar een onderzoek door de British Trust of Ornithology. Deze organisatie zet net als sovon tellingen op gedurende een groot aantal jaren.

De afgelopen 25 jaar is de huismussenstand met zo'n 66% afgenomen. In veel grote steden is de soort zelfs verdwenen. En dat terwijl Max Nicholson in Londen in Kensington Gardens er in 1925 nog 2603 telde. Vijftig jaar later was dit aantal 500 en in 1995 zelfs 81 exemplaren. In 2000 kwam de heer Nicholson voor het 75-jarig jubileum naar de tuinen en hij vond niet één Huismus. De oorzaken voor de achteruitgang zijn ook in Nederland in diverse publicaties te vinden (zie: Natura, 98ste jaargang, diverse artikelen).

Dat de Huismus in Schotland zo vooruit is gegaan, komt door een publieksactie: 'Garden Bird Watch'. Het publiek werd gevraagd te letten op nestgelegenheid en het geven van voedsel. Natuurlijk veel zaden, maar ook het planten van kruidachtigen waar insecten op foerageren.

In Schotland meent men de teruggang met zo'n 17% te hebben teruggebracht in vergelijking met het jaar hiervoor. Vergeleken met 1994 is dit zelfs een vooruitgang van 27%. Een mooi resultaat, maar nog lang niet voldoende. Verder onderzoek moet uitwijzen waar het precies fout gaat in het leven van de Huismus.

De krant 'The Independent' stelt een half miljoen gulden ter beschikking voor het eerste verslag van het resultaat van een onderzoek dat duidelijk aangeeft, waar het fout ging.

Martin Collinson reageert op het bericht door te stellen dat de teruggang in Edinburgh net zo desastreus is en blijft als in het centrum van Londen. Hij verwijst daartoe naar een publicatie 'Scottish Birds' door Dott et al aan het begin van dit jaar.

De KNNV kan met dit idee ook een krant interesseren voor een vervolgactie. Extra aandacht voor een alledaagse soort blijkt goed aan te slaan en veel gegevens op te leveren.

Ook overblijfselen van Kievlten zijn aangetroffen in proolresten van Slechtvalken.

Foto: Wim Smeets.

Vogels in films en op tv

Het blijft interessant waarnemingen hiervan te melden. Bijvoorbeeld de reacties naar aanleiding van de serie 'Monarch of the Glen'. Deze serie werd in november en december door BBC1 uitgezonden.

Terwijl de Laird en nog wat mensen door het veld rennen, hoorden attente vogelaars een Bonte Strandloper (*Calidris alpina*) zingen. Op zich een prima geluid in een passende omgeving. De serie werd in Schotland opgenomen bij een kasteel aan de oevers van Loch Laggan. Een waarnemer die in dit gebied telde voor het Birdcensusonderzoek, bevestigt het voorkomen van Bonte Strandlopers in de zomer. Dat ze er ook zouden broeden, heeft hij niet kunnen constateren. Nigel Blake werkt als fotograaf in de

Hamerhoen met zandertje.
Foto: Marc Argeloo.

filmindustrie. Hij is ook een goede vogelaar. Geluiden worden vaak achteraf aan een opname toegevoegd en dan kan het best fout gaan. In Superman II zien wij Kieviten voorbij een schuur vliegen. De film speelt zich af in de Verenigde Staten, maar werd in Hertfordshire nabij Baldock opgenomen, vandaar de Kieviten. Zo loopt er in Superman III een Rouwkwikstaart in een Amerikaanse stad. De opname werd gemaakt in het Quadrangle station in Milton Keynes in Buckinghamshire. Daar klopt de Rouwkwik natuurlijk wel.

De Harry Potter hype omvat ook de Sneeuwuil. Die veranderen zomaar van sekse. Maar ja Harry is een tovenaarsleerling. Een en ander is veroorzaakt door het feit dat men voor verschillende acties steeds andere uilen moest inzetten.

Vale Gieren zien wij bij een Japans gevangenkamp in de film: 'Empire of the sun'. De opnames werden nabij Jeréz in Spanje gemaakt. Leuk om te weten.

Fatale Vlucht

Het schieten van vogels op Malta houdt de gemoederen van vogelaars in Europa terecht bezig.

'Fatal Fligh, The Maltese Obsession With Killing Birds' geschreven door Natalino Fenech is een buitengewoon gedegen boek over alle aspecten die deze gigantische moordpartij. Herman Arentsen wees mij hierop.

Malta wil toetreden tot de Europese Gemeenschap en dat is dan een mooi moment om orde op zaken te stellen. Bijvoorbeeld op

Beeld van een Hamerhoen in Luwuk, Centraal-Sulawesi, 1994.
Foto: Marc Argeloo.

natuurbeschermingsgebied. U kunt altijd weer protestbrieven schrijven. Maar lees het boek dat overal voor weinig geld in de ramsj te koop is. En als we toch protesteren, ook op Cyprus is dat ook nodig lees: www.proactnow.org/projectcyprus

Is het in Europa eens voor elkaar dan komt de handel in vogels bijvoorbeeld uit China in beeld. Veel mailtjes wijzen op het handelen in zeldzaamheden. Er is nog een lange weg te gaan.

En dat het af en toe helpt, bewijst het resultaat van besprekingen in Marokko om de Kaalkopibissen te beschermen, zie op: <http://proaction.tripod.com/baldibis/id20.html> Of lees hierover in het nummer van World Birdwatch van december 2001.

Een site met een vurig verlangen

Ze zochten en kwamen van ver. Ze hebben haar nooit gezien. De ster van hun dromen.

Vrouwelijke familieleden zagen ze wel. Hoewel eigenlijk pas nadat ze in de netten gevangen waren.

Dat hoort bij een onderzoek naar bedreigde vogelsoorten. Bezoek <http://www.maleo.nl>

en je weet dat het over Grootpoothoenders (*Megapoden*) gaat. In het project 'Maleo Bird Conservation (3977) deed Marc Argeloo onderzoek naar het voorkomen van enkele grootpoothoenders

en de bedreigingen die deze soort ondervinden. René Dekker, werkzaam bij Naturalis, had dit enkele jaren daarvoor gedaan. Het Groothoofdige Hamerhoen (*Macrocephalon maleo*) op Sulawesi (Celebes) was het doel van Marcs onderzoek.

De site vind ik nadat ik het door Marc geschreven boek 'De Kip met de gouden eieren' (2001, GMB Uitgeverij, Haarlem) in één adem heb uitgelezen. Dat heeft natuurlijk te maken met de plezierige schrijfstijl. Maar ook met de ervaringen in Artis uit mijn

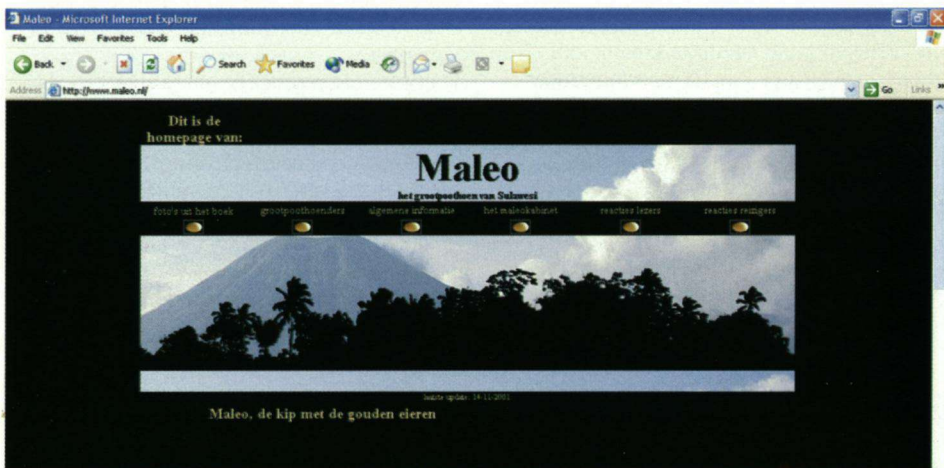
Hamerhoen volgens een tekening in het boek van E. Oustalet (1880, Monographie des oiseaux de la famille des Megapodidés. Bibliothèque de l'École des Hautes Etudes 22).

jeugd. Daar waren thermometervogels en die hadden in hun hok altijd een enorme berg materiaal. Daar legden ze hun eieren in. Het leek mij prachtig zo'n vogel eens in zijn eigen gebied te zien.

De site doet wat somber van opzet aan. Dat past wel bij vogels die bedreigd worden. Het goud op dezelfde pagina geeft twee kanten van de medaille aan. De mensen die daar moeten leven en werken en de betekenis van het leefgebied voor de vogels.

De knoppen voeren ons langs de plekken waar Marc is geweest. Ze maken je nieuwsgierig naar de verhalen erachter. De vleermuizenhandel, de auto met het embleem van het Wereldnatuurfonds, de plek met de legkuilen. Het lobbyen bij minister Habibie en de vraag of dit wel enig succes heeft?

Foto's die mijn verlangen eens naar deze archipel te gaan - ik werd geboren in de Indische Buurt in Amsterdam - alleen maar aanwakkeren. Straatnamen krijgen een

gezicht: Ceram, Haroekoe, Gorontalo, Makassar, Palembang, om er maar een paar te noemen.

Het Molukkenboshoen en de manier waarop men deze vogels moest vangen. Wat een ervaring.

De andere knoppen brengen ons de foto's van diverse plekken en van de eierhandel die voor de bevolking veel kan betekenen.

De meest imponerende foto's zijn van Waigeo. De expeditie van Marc met René daarheen moest de vogel opleveren die ze kenden van stijf geprepareerde exemplaren uit museum in de wereld: *Aepyodius bruijnii*, ofwel het Bruijns Boshoen. Deze soort wilden ze vinden in het wild.

De beschrijving van deze tocht moet u maar verder lezen in het boek. De site en het boek beveel ik van harte aan.

Heimwee krijg ik bij het bezoeken van de site van de Natuur- & Milieuvereniging Wierhaven. <http://home.hetnet.nl/~bijeneter/index.html>

Ruim veertien jaar woonde ik in de Wieringermeer en samen met een actieve groep natuuronderzoekers richtten wij deze Natuurvereniging op.

Een ieder die een leuke plek zoekt om naar allerlei zaken in de natuur te kijken, kan terecht op Wieringen, in de Wieringermeer en in het gebied rondom Medemblik. Er wordt geringd, aan trektellen gedaan, halsbandringen van zwanen en ganzen afgelezen en de kerkuilenactivist Luc Smit is daar één van de bekende beschermers van deze soort in Nederland.

Wie via een zoekopdracht 'Wierhaven' intypt krijgt als eerste vermelding de bovengenoemde site.

Leuke informatie over het broedgeval van de Koolmees (*Parus major*) en de jongen die half december 2001 in Hippolytushoef werden gezien. En zo zacht was het weer niet.

Laurens van der Vaart houdt deze website bij. Mogelijk komt er nog een eigen domein: www.wierhaven.nl

Dat kan tegenwoordig voor niet te veel geld en dat is toch leuk. Ieder vogelwerkgroep zijn eigen domein. Prachtig. En dan een startpagina van het Vogeljaar met al die websites. Ik dwaal af.

Op de site zijn links te vinden en één van die links is de website die bijgehouden wordt door Robert Schouw. Hij doet trekwaarnemingen op de Afsluitdijk. Zodra hij geteld heeft, komen de gegevens op de site. Prima die actualiteit!

Andere interessante Sites

Als je een geluid hoort, wil je wel weten wat dit is. Teleurstellend dat je het thuis niet meer zo goed weet hoe het precies klonk, of je kunt het niet opzoeken. Geen nood.

Palmtop en mobieltje mee en via:

www.birrding.freeserve.co.uk is het mogelijk 6900 geluiden te beluisteren. De spelling met dubbele rr is goed! Shaun Peters heeft dit monnikenwerk verricht.

Alles over een onderzoek naar de Spotvogel (*Hippolais icterina*) door Dylan Verheul op: <http://www.spotvogel.nl>

En onze redder van 'het Vogeljaar' in nood: Wim Smeets presenteert zich ook via een eigen site: www.wimsmeets.nl

En wat u daar ziet is geweldig. Prachtige foto's uit de natuur. Natuurlijk ook verslagen van zijn reizen. U zult ervan genieten. En Wim bedankt voor jouw inzet voor ons Vogeljaar.

Voor fossiele vogelgegevens kunt u terecht op: <http://www.warchis.archis.nl:70/bone-info/index.html>.

<http://www.holmer.nl/birdrings.htm>: Op deze site kunt u diverse ringen vinden, zodat u weet uit welk project ze komen.

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren, stuur dan een e-mail naar mij.

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden. Telefoon: (0348) 43 19 05; fax: (0348) 43 02 16. E-mail adres: meijerpc@worldonline.nl. Mijn website vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer/index.html>
De homepage van 'het Vogeljaar' vindt u op: <http://www.vogeljaar.nl>
Wie op reis wil met 'het Vogeljaar' kijkt op: <http://www.ecotourist.demon.nl>